

#DKVILD
SAMMEN OM ET VILDERE DANMARK

Projektindstilling til: Danmarks **VILDESTE** kommune

PRAKTISK INFO

Frist: 1. juni 2022 kl. 14.00

Indstillingen sendes til: vild@mim.dk

VIBORG
KOMMUNE

Viborg Kommunes Grønbog [Fokusarter og Vildere Viborg]

Finale grønbogen

Kommunenavn:

Viborg Kommune

Kontaktperson(-er):

Carina Pilgaard, 87875562, cpi@viborg.dk

Jeres VILDE projektside:

[Vildere Viborg - Viborg Kommune](#): Konkrete initiativer på egne og private arealer, fokusarter, månedens naturhistorie, info om arrangementer, tilskudspulje, links og råd til borgere m.m.

Finaleprojektets titel/overskrift: *Fokusarter og Vildere Viborg*

Kort beskrivelse af projektet:

I starten af konkurrencen udvalgte vi 7 fokusarter, som er de arter Viborg Kommune vil gøre en særlig indsats for at fremme og beskytte, bl.a. ved formidling til private og institutioner, men også ved fysiske indsatser på både egne og private arealer.

Arterne er bl.a. valgt ud fra, at de skal være let genkendelige for borgerne bredt i Kommunen. Samtidig skal de afspejle de mange forskellige dyre - og plantegrupper og naturtyper vi har – både til lands, til vands og i luften...

Fokusarterne er – fra venstre:

- Agerhumle
- Stilk-eg
- Damflagermus
- Grønspætte
- Økergul pletvinge
- Djævelsbid
- Bæklampret

Borgerne har mulighed for at se og gøre en forskel for min. én af fokusarterne lokalt, uanset hvor man bor i Kommunen – fra den lille have til den store natur- og landbrugsejendom. Nogle af fokusarterne er truede, dog ikke alle. Men fælles for de syv fokusarter er, at de tiltag, der skal til for at skabe gode betingelser for dem hver især, bredt set også vil være med til at skabe rum for større biodiversitet og flere sjældne arter i deres habitater. Sørger man f.eks. for at forbedre de fysiske forhold i en bæk, vil det være til stor gavn for bæklampretten, men det vil også gavne hele vandløbets økosystem og alle dets nøjsomme arter samlet. Et andet eksempel er ege-træet, som er et lysåbent træ, der giver bedre plads til at andre arter kan vokse i skovbunden. Der er mange hundrede arter tilknyttet egen, hvis det får lov at blive gammelt og dø en naturlig død. Bevarelse af gamle ege og plantning af nye egetræer er derfor generelt med til at højne naturværdien og potentielt øge biodiversiteten.

Et korps af frivillige arts-ambassadører for flere af fokusarterne – og andre vigtige arter – ”Arternes Viborg” er for nyligt opstartet med hjælp fra Viborg Kommune og Danmarks Naturfredningsforening. De er ved at udarbejde en hjemmeside. Naturskolen udbyder forløb om fokusarterne for dagtilbud og skoleklasser. Forløbene forventes at fortsætte som faste tilbud hos Naturskolen fremadrettet.

I løbet af sommeren vil der også blive produceret små film om fokusarterne, som bliver lagt på viborg.dk/vildereviborg.

I bilag 1 beskrives de forskellige indsatser i konkurrencen og fremadrettet, som Kommunen har været med til at iværksætte og understøtte – indsatser som alle direkte eller indirekte er til gavn for og har fokus på fokusarterne og bedre biodiversitet generelt. Se også foto 1-2.

Hvorfor skal netop dette projekt og jeres kommune kåres som Danmarks VILDESTE:

Viborg Kommune har gjort en meget bred indsats for at give naturen mere plads – både konkret på egne og private arealer, men også i arbejdet med borgernes, virksomhedernes og foreningernes bevidsthed. Vi har også fået et bedre og bredere samarbejde internt om natur-indsatser. Indsatserne er varige, idet vi påtænker at fortsætte indsatserne. Herunder er den brede kommunikation omkring Vildere Viborg med at skabe ejerskab og forståelse, som giver rum for fastholdelse og udvikling.

Beskriv hvordan projektet lever op til de overordnede bedømmelseskriterier

- **Stort** (max 200 tegn med mellemrum):
Ca. 100 ha kommunale arealer drives nu med biodiversitet som hovedmål og mange flere er på vej. Stor indsats for at understøtte privates naturinitiativer - fra altankasse til store naturområder.
- **Vedvarende** (max 200 tegn med mellemrum):
Påbegyndt administrationsgrundlag for bynatur med konkrete handleværktøjer til at sikre mere biodiversitet. Udvikling af modeller for at forbedre biodiversiteten på kommunens ca. 800 ha. skovareal.
- **Intelligent** (max 200 tegn med mellemrum):
Opsamling af græsafklip fra park, natur- og vejarealer til biogasanlæg og jordforbedring
- **Nytænkende** (max 200 tegn med mellemrum):
Konceptet om fokusarterne og samarbejdet med Naturskolen om formidlingen af dem
- **Engagerende** (max 200 tegn med mellemrum):
Samarbejde med handelsstandsforening og animationsskole om at udbrede kendskabet til Vildere Viborg. Afholdelse af workshops m.m. for at understøtte private og virksomheders initiativer (se bilag 1)

Hvilken læring har kommunekonkurrencen givet, som kan bruges fremadrettet i kommunens(-ernes) naturindsatser?

- Bredere og nye samarbejder på tværs af afdelinger og forvaltninger, som fremadrettet giver endnu bedre synergi i naturprojekterne
- Større fokus på vigtigheden af formidling af indsatser og behovet for at understøtte, at borgere og frivillige aktører selv kan gøre en indsats for deres lokale natur
- Den store borger-opbakning har også givet større politisk fokus og større økonomisk prioritering

Beskriv/illustrer kommunens bedste, billigste og delbare VILDE råd, som andre kommuner kan lade sig inspirere af:

1. Sprængning af træer i Undallslund: Samarbejde med Skive Kaserne, som betød, at vi ikke skulle betale for at få udført opgaven, samtidig med at de fik udført en øvelse, de alligevel skulle have udført (foto 3)

2. Samarbejde med både Randers og Favrskov Kommuner, Naturstyrelsen og Københavns Universitet med stor borgerinddragelse i Nørreådal. Her er opnået en række konkrete natur-resultater (se mere i bilag 1).
3. Samarbejde med handelsstandsforeningen Vi er Viborg om udbredelse af kendskabet til Vildere Viborg. På denne måde, når vi målgrupper, der ellers ikke ville høre om projektet. Butikkerne tager ejerskab til projektet og opnår samtidig god branding.
4. Opsamling af græsafklip fra park, natur- og vejarealer til biogasanlæg og jordforbedring
5. Det store samarbejde på tværs i organisationen om projektet ved involvering af både Bibliotek, Naturskolen, tekniske serviceledere, medarbejdere i Park og Vejservice, plejehjem, skoler og dagtilbud m.m. (foto 4)

Er der lokale ildsjæle i kommunen, hvis indsatser I ønsker at fremhæve?

Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdeling Viborg

Dansk Ornitologisk Forening, lokalafdeling Viborg

Arternes Viborg

Vi er Viborg – Handelssammenslutning med samarbejde om kendskab til Vildere Viborg

Business Viborg og Hedeselskabet

Enkelte lodsejere og naturentusiaster, der har åbnet deres have for publikum

(OBS Miljøministeriet fjerner dette punkt inden Finale Grønbogen publiceres på dkvild.dk, men vi vil gerne give udvalgte ildsjæle mulighed for at deltage i kåringseventet).

Bilag 1: Projektbeskrivelse og fotos

Eksempler på indsatser på Kommunens egne arealer

- I mange af vores egne grønne områder, vejarealer, institutioner og parker har vi ændret beplantning og græsklipning, sået hjemmehørende blomsterfrø, etableret kvashegn, vand og stenbunker til gavn for bl.a. okkergul pletvinge og agerhumlen. Det gælder også arealer rundt om rådhuset med input fra deltagere på workshops (foto 1).
- Vi har omlagt en gammel nobilis plantage til græsningsareal med store sten m.m. (foto 2). Der har allerede indfundet sig flere overdrevs-arter på arealet, forhåbentlig indfinder djævelsbid sig også fra nærliggende areal, så dens udbredelse forøges
- Vi har udført sprængning af bøgetræer i den bynære kommunale skov Undallslund for at skabe flere levesteder til smådyr og speede processen op i forhold til at have flere døende træer. Sprængningen af bøgetræerne er også et led i omlægningen til mere blandede skove – hvor lystræer som egen får mere plads – også til gavn for grønspættten, der foretrækker diverse skove (foto 3).
- Vi har ændret græsklipning på i alt 30 ha. parker, vejrabatter og grønne områder – det udvides til min. det dobbelte næste år. Der slås kun i perioden september-maj og materialet opsamles på arealerne. Det opsamlede materiale køres dels til Foulum Biogas og dels til landmænd, der bruger det til jordfordring på markerne
- I en af vores kommunale skove Undallslund, hvor vi har en naturskole, har vi sammen med borgere anlagt en vild inspirationshave med fokus på tiltrækning af sommerfugle og bier. Haven er offentligt tilgængelig.

Eksempler på indsatser for særlige naturtyper og fokusarterne i hele Kommunen

- Vi har i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening opstartet og understøtter "Arternes Viborg" – et netværk af frivillige arts-ambassadører, der har særligt fokus på at bidrage til at formidle om og hjælpe med at forbedre forholdene for deres art eller specifikke lokale naturområde. Til opstartsmødet kom over 30 deltagere, og fast i netværket er nu mere end 10 artsambassadører. Flere af fokusarterne har derigennem fået deres egen arts-ambassadør.
- Vi udbyder undervisnings- og læringsforløb til skoleelever og dagtilbud om alle fokusarter i samarbejde med Naturskolen
- Vi deltager i LIFE IP Natureman – et samarbejde mellem Miljø-og Fødevarerministeriet, 8 kommuner og landbrugserhvervet, der Målrettet arbejder for at gøre det økonomisk interessant for landbruget at have naturarealer med afgræsning eller høst af biomasse med i driften og derved udvikle naturplejen til en særlig driftsgren.
- Vi har i 2021 udarbejdet kataloger over mulige projekter for Skals Ådalen ved Hærup Sø samt Bredsgård Sø. Projekterne vil fremme natur- og miljøtilstanden og understøtte naturplejen i områderne. Projekterne vil blive forsøgt realiseret over de kommende år. Hævet vandstand i disse projekter vil også være til stor gavn for damflagermus, der primært fouragerer ved vand.
- Gennem et længere samarbejde med både Randers og Favrskov Kommuner, Naturstyrelsen og Københavns Universitet har der været stor borgerinddragelse i Nørreådalen, hvor der er udviklet regional og lokal landskabsstrategi i samarbejde med lokale borgere, landmænd, institutioner og virksomheder. Igennem processen er der opnået en række konkrete resultater til gavn for biodiversiteten:
  - ✓ Tilskud til MUFJO-projekt.
  - ✓ Tilskud til sammenbinding af små arealer med rigkær, kildevæld og overdrev (ca. 170 ha)
  - ✓ Biomassehøst på ca. 500 ha naturarealer.
  - ✓ Udarbejdelse af fokusplan for Gul stenbræk og Blank seglmos.
  - ✓ Politisk beslutning om opkøb af ca. 16 ha for at beskytte og bevare sjældne planter.
- Vi har understøttet udarbejdelse af baseline på det private naturområde Kongenshus Hede med henblik på at ændre plejen af heden til gavn for biodiversiteten.
- Vi har fået udarbejdet nye plejeplaner for flere fredede områder i Kommunen med hovedfokus på forbedring af biodiversiteten i områderne – f.eks. Hvidding Krat og Daugbjerg Kalkgruber – bl.a. til gavn for damflagermus og gammel egeskov.
- Vi har gennemført vandløbsrestaureringsprojekter i Lund Bæk, Hvam bæk og Gørup Enge – til gavn for bl.a. bæklampret.

- Der er vedtaget nyt regulativ for 5,6 km vandløb - Resen Bæk, der er blevet en "vild bæk," som udgangspunkt uden grødeskæring – til gavn for bl.a. bæklampret.
- Opstart af Hjarbæk Fjord Naturgenopretningsplan – handleplan forventes færdig i 2022
- Udarbejdelse af modeller for at forbedre biodiversiteten på ca. 800 ha kommunalt skovareal og administrationsgrundlag for bynatur opstartes i 2022

Eksempler på samarbejder og understøttelse af privates vilde initiativer

- Vi har en aktiv Facebook-side med over 500 medlemmer [Vildere Viborg Kommune](#), hvor vi lægger information og historier op, men hvor folk også aktivt selv deler tips og tricks om deres nære natur
- Vi har en hjemmeside med formidling af tiltag; [Vildere Viborg - Viborg Kommune](#), herunder Månedens Naturhistorie (primært om fokusarterne), videoer, links, info om arrangementer, tilskudsmuligheder m.m.
- Vi har en tilskudspulje, hvor foreninger og virksomheder kan få dækket op til 50 % af deres udgifter til at etablere naturforbedrende tiltag. Flere mindre projekter er allerede gennemført og der er flere på vej.
- Vi har fået opdateret og genoptrykt en tidligere udgivet folder "Naturen i din Have" samt skilte og postpost om fokusarterne, som vi uddeler bl.a. med hjælp fra virksomheder, Kommunens naturskoler og biblioteket
- Vi har afholdt flere inspirationsworkshops om vild bynatur for borgere, virksomheder, boligselskaber, medarbejdere i kommunens egen drift samt tekniske serviceledere på kommunale institutioner
- Vi har afholdt oplæg om vild natur på borgermøder og ude hos flere foreninger
- Vi har afholdt pop up events på caféer, planteskoler og til offentlige arrangementer
- Vi har vejledt andelsboliger, boligforeninger, virksomheder og private lodsejere omkring muligheder for vildere natur i deres nærområde
- Vi er i samarbejde med en lodsejer ved at omdanne 8 ha mark til offentligt naturareal med skov, eng og vådområde – et projekt vi også støtter økonomisk
- Efter aflevering af Grøn Finalebog har vi flere tiltag i støbeskeen – f.eks.:
  - Inspirationseftermiddag 14. juni: Samarbejde med erhvervslivet i Viborg Kommune, Business Viborg, hvor virksomhederne skal se og høre om bud på, hvordan de kan være med til at gøre en forskel for fokusarterne og naturen generelt. Bl.a. fortæller og fremviser en af de lokale virksomheder Hedeselskabet om omlægning af deres "kigge-græs-ørken" til Biodiversitetspark, som er åben for alle. Se [Hedeselskabets biodiversitetspark](#) og [Vildere virksomheder \(businessviborg.dk\)](#)
  - Afholdelse af naturworkshop på en konference for dagtilbud 15. juni
  - Deltagelse med naturaktiviteter og oplæg med fokusarterne som omdrejningspunkt i Viborgs festuge Snapsting 17.-26. juni
  - Flere samarbejder med virksomheder og lodsejere om at forbedre deres naturområder og skabe ny natur på deres arealer
  - Bioblitz gennemføres på udvalgte arealer over de kommende år

Eksempler på samarbejder på tværs i egen organisation

- Temauger i efteråret for kommunens dagtilbud og skoler kaldet "[Grønne Sammen](#)". Her har vi bl.a. bidraget med udlevering af frø til samtlige 8. klasser i Kommunen, afholdt oplæg og et forløb kaldet "Vildskab på din skole". Grønne Sammen konceptet udvides i 2022 til at omfatte hele Kommunen og får fremtidigt fokus hele året. Det handler om at få alle i Kommunen med til at skabe en bæredygtig fremtid, herunder at passe på og forbedre vores fælles natur.
- Samarbejde med Naturskolen og flere kommunale plejecentre, skoler og dagtilbud om at gøre deres udearealer vildere (foto 4). I Bjerringbro arbejdes der på at udvikle Danmarks Vildeste Plejehjem – arbejdet opstartes i 2022 og forventes udført i 2023
- Afholdt oplæg på møder i forskellige forvaltninger i Kommunen og Det Grønne Råd
- Udbredt kendskab til DKVILD og fokusarterne blandt kollegaer ved store sociale arrangementer
- Viborg Bibliotek har en verdensmålsgruppe med fokus på vildere natur. Biblioteket er til sommer vært for en udstilling om vilde haver og vores 7 fokusarter

Foto 1: Stenhumle på engbrandbæger, Viborg Rådhus i baggrunden. Foto: Carina Pilgaard

Foto 2: Nyt overdrev på gammel nobilis plantage. Der er i konkurrenceperioden udlagt store sten og opsat hegn, så der er klargjort til afgræsning. Foto Rune Rauff Schultz

Foto 3: Der klargøres til sprængning. Foto Karen Hingkjær Carol Glerup-Nielsen

Foto 4: Børnehavebørn sår hjemmehørende blomsterfrø i en park i Viborg. Foto Lotte Kunstmann